

cacia non sunt. Non enim dicitur quod charitas numquam excidit, propter hoc quod ille qui habet charitatem, eam quandoque non amittat, cum dicatur Apoc. 11. 4. *Habeo adversum te (1) pauca quod charitatem tuam primam reliquisti.* Sed ideo dictum est, quod charitas numquam excidit, quia cum cetera dona Spiritus Sancti de sui ratione imperfectionem habentia, utpote spiritus prophetiae, & huiusmodi, evacuentur cum venerit quod perfectum est, charitas in illo perfectionis statu remanebit. Ea vero quae ex epistola Joannis inducta sunt, ideo dicuntur, quia (2) dona Spiritus Sancti quibus homo adoptatur in filium, vel renascitur in filium Dei, quantum est de se, tantam habent virtutem, quod hominem sine peccato conservare possunt; nec homo peccare potest secundum ea vivens; potest tamen contra ea agere, & ab eis discedendo peccare; sic enim dictum est: *Qui natus est ex Deo non potest peccare;* sicut si diceretur, quod calidum non potest infrigidare: id tamen quod est calidum, potest fieri frigidum, & sic infrigidabit: vel sicut si diceretur, justus injusta non agit, scilicet inquam est justus.

CAPUT LXXI.

Quod homo peccans post sacramentorum gratiam, potest ad gratiam converti.

EX praemissis autem apparebit ulterius quod homo post sacramentalem gratiam susceptam in peccatum cadens, iterum reparari potest ad gratiam.

1. Ut enim ostensum est, quamdiu hic vivit, voluntas mutabilis est secundum vitium, & virtutem. Sicut igitur post acceptam gratiam potest peccare, ita & a peccato, ut videtur, potest ad virtutem redire.

2. Item. Manifestum est bonum esse potentius malo: nam malum non agit nisi virtute boni, ut supra in III. Lib. est ostensum. Si igitur voluntas hominis a statu gratiae per peccatum avertitur, multo magis per gratiam potest a peccato revocari.

3. Adhuc. Immobilitas voluntatis non competit alicui quamdiu est in via. Sed quamdiu hic homo vivit, est in via tendendi in ultimum finem. Non igitur habet immobilem voluntatem in malo, ut non possit per divinam gratiam reverti ad bonum.

4. Amplius. Manifestum est quod a peccatis quae quis ante gratiam perceptam in sacramentis commisit, per sacramentorum gratiam liberatur: dicit enim Apostolus I. ad Cor. vi. 9. *Neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri &c. regnum Dei possidebunt. Et haec quidem fuistis aliquando; sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri Jesu Christi, & in Spiritu Dei nostri.* Manifestum est etiam quod gratia in sacramentis collata naturae bonum non minuit, sed auget. Perfrinet autem hoc ad bonum naturae quod a peccato reducibilis sit in statum justitiae: nam potentia ad bonum, quoddam bonum est. Igitur si contingat peccare post gratiam perceptam, adhuc homo reducibilis erit ad statum justitiae.

5. Adhuc. Si peccantes post baptismum ad gratiam redire non possunt, tollitur eis spes salutis. Desperatio autem est via ad libere peccandum: dicitur enim ad Ephes. iv. 19. *de quibusdam quod desperantes tradiderunt semetipsos impudicitiae in operationem omnis immunditiae, & avaritiae.* Periculosissima

(1) In Vulgata non est vox pauca. (2) Al. bona. (3) An in eo?

est igitur haec positio, quae in tantam sententiam viciorum homines inducit.

6. Praeterea. Ostensum est supra cap. praeced. quod gratia in sacramentis percepta non constituit hominem impeccabilem. Si igitur post gratiam in sacramentis perceptam peccans ad statum justitiae redire non posset, periculosum esset sacramenta percipere: quod patet esse inconveniens. Non igitur peccantibus post sacramenta percepta reditus ad justitiam denegatur.

Hoc etiam auctoritate sacrae Scripturae confirmatur. Dicitur enim I. Joann. 11. 11. *Filii mei, haec scribo vobis, ut non peccetis. Sed & si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris.* Quae quidem verba manifestum est quod fidelibus jam renatis proponebantur. Paulus etiam de Corinthio fornicario scribit II. Cor. 11. 6. *Sufficit illi qui ejusmodi est, objurgatio haec quae fit a pluribus; ita ut & contrario magis doleatis, & consolemini:* & infra 7. dicit: *Gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad poenitentiam:* dicitur etiam Hier. 111. 1. *Tu autem fornicata es cum amatoribus multis; tamen revertere ad me, dicit Dominus: & Thren. ult. 21. Convertite nos Domine ad te, & convertemur: innova dies nostros sicut a principio.* Ex quibus omnibus apparet quod si fideles post gratiam lapsi fuerint, iterum patet eis reditus ad salutem.

Per hoc autem excluditur error Novatianorum, qui peccantibus post baptismum indulgentiam denegabant. Ponebant autem sui erroris occasionem (3) ex eo quod dicitur Heb. vi. 4. *Impossibile est eos qui semel sunt illuminati, & gustaverunt donum caeleste, & participes sunt facti Spiritus Sancti, gustaverunt nihilominus bonum verbum Dei, virtutesque saeculi venturi, & prolapsi sunt, renovari rursus ad poenitentiam.* Sed ex quo sensu hoc Apostolus dixerit, apparet ex hoc quod subditur: *Rursus crucifigentes sibi metipsos Filium Dei, & ostentia habentes.* Ea igitur ratione qua prolapsi sunt post gratiam perceptam, renovari rursus ad poenitentiam non possunt, quia Filius Dei rursus crucifigendus non est. Denegatur igitur illa renovatio in poenitentia per quam homo simul crucifigitur Christo, quod quidem est per baptismum: dicitur enim Rom. vi. 3. *Quicumque igitur baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus.* Sicut igitur Christus non est iterum crucifigendus, ita qui peccat post baptismum, non est rursus baptizandus, potest tamen rursus converti ad gratiam per poenitentiam: unde & Apostolus non dixit, quod impossibile sit eos qui semel lapsi sunt, rursus revocari, vel converti ad poenitentiam, sed quod impossibile sit renovari, quod baptismo tribuere solet, ut patet ad Titum 111. 5. *Secundum misericordiam suam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus Sancti.*

CAPUT LXXII.

De necessitate poenitentiae, & partium ejus.

EX hoc igitur apparet quod si aliquis post baptismum peccet, remedium sui peccati per baptismum habere non potest: & quia abundantia divinae misericordiae, & efficacia gratiae Christi hoc non patitur ut absque remedio dimittatur, institutum est aliud sacramentale remedium, quo peccata purgantur;

tur; & hoc est poenitentiae sacramentum, quod est quaedam velut spiritualis sanatio. Sicut enim qui vitam naturalem per generationem adepti sunt, si aliquem morbum incurrant, qui sit contrarius perfectioni vitae, a morbo curari possunt, non quidem sic ut iterato nascantur, sed quadam alteratione sanantur; ita baptismus, qui est spiritualis regeneratio, non reiteratur contra peccata post baptismum commissa; sed poenitentia, quasi quadam spirituali alteratione, sanatur.

Considerandum est autem, quod corporalis sanatio quandoque quidem ab intrinseco totaliter est, sicut quando aliquis sola virtute naturae curatur; quandoque autem ab intrinseco, & extrinseco simul, utpote quando naturae operatio juvatur exteriori beneficio medicinae. Quod autem totaliter ab extrinseco curetur, non contingit: habet enim adhuc in se ipso principia vitae, ex quibus sanitas in ipso causatur. In spirituali vero curatione accidere non potest quod totaliter ab intrinseco fiat. Ostensum est enim in III. Lib. cap. clvii. quod a culpa homo liberari non potest nisi auxilio gratiae. Similiter etiam neque potest esse quod spiritualis curatio sit totaliter ab exteriori: non enim restitueretur sanitas mentis, nisi ordinati motus voluntatis in homine causarentur. Oportet igitur in poenitentiae sacramento spiritualem salutem & ab interiori, & ab exteriori procedere. Hoc autem sic contingit.

Ad hoc enim quod aliquis a morbo corporali curetur perfecte, necesse est quod ab omnibus incommodis liberetur quae per morbum incurrit; sic spiritualis curatio poenitentiae perfecta non esset, nisi homo ab omnibus detrimentis sublevaretur in qua inductus est per peccatum. Primum autem detrimentum quod homo ex peccato sustinet, est deordinatio mentis, secundum quod mens avertitur ab incommutabili bono, scilicet a Deo, & convertitur ad peccatum. Secundum autem est quod reatum poenitentiae incurrit: ut enim in III. Libro cap. cxl. & seq. ostensum est, a iustissimo rectori Deo pro qualibet culpa poena (1) debetur. Tertium est quaedam debilitatio naturalis boni, secundum quod homo peccando redditur prior ad peccandum, & tardior ad bene agendum.

Primum igitur quod in poenitentia requiritur, est ordinatio mentis, ut scilicet mens convertatur ad Deum, & avertatur a peccato, dolens de commissis, & proponens non committendum: quod est de ratione contritionis. Haec vero mentis reordinatio sine gratia esse non potest. Nam mens nostra debite ad Deum converti non potest sine charitate, charitas autem sine gratia haberi non potest, ut patet ex his quae in III. Libro cap. clvi. dicta sunt. Sic igitur per contritionem & offensam Dei tollitur, & a reatu poenitentiae aeternae liberatur, qui cum gratia, & charitate esse non potest: non enim aeterna poena est nisi per separationem a Deo, cui gratia, & charitate homo conjungitur. Haec (2) enim mentis reordinatio quae in contritione consistit, ex interiori procedit, id est a libero arbitrio cum adiutorio divinae gratiae. Quia vero supra cap. lv. ostensum est, quod meritum Christi pro humano genere patientis ad expiationem omnium peccatorum operatur; necesse est ad hoc quod homo de peccato liberetur, quod non solum mente Deo adhæreat, sed etiam mediatori Dei & hominum Jesu Christo, in quo datur remissio omnium peccatorum. Nam in conversione mentis ad

Deum salus spiritualis consistit: quam quidem salutem consequi non possumus nisi per medicum animarum nostrarum Jesum Christum, qui salvat populum suum a peccatis eorum: cuius quidem meritum sufficiens est ad omnia peccata totaliter tollenda: ipse est enim qui tollit peccata mundi, ut dicitur Joannis 1. Sed tamen non omnes effectum remissionis perfecte consequuntur, sed unusquisque in tantum consequitur, in quantum Christo pro peccatis patienti conjungitur. Quia igitur conjunctio nostri ad Christum in baptismo non est secundum operationem nostram quasi ab interiori, quia nulla res se ipsam generat ut sit, sed a Christo, qui nos regenerat in spem vivam; remissio peccatorum in baptismo fit secundum potestatem ipsius Christi nos sibi conjungentis perfecte, & integre, ut non solum impuritas peccati tollatur, sed etiam solvatur poenitentis omnis poenae reatus, nisi forte per accidens in his qui non consequuntur effectum sacramenti propter hoc quod sicte accedunt. In hac vero spirituali sanatione Christo conjungimur secundum operationem nostram divina gratia informatam: unde non semper totaliter, nec omnes aequaliter remissionis effectum per hanc conjunctionem consequuntur. Potest enim esse conversio mentis in Deum, & in detestationem peccati tam vehemens, quod perfecte remissionem peccati homo consequitur non solum quantum ad purgationem culpae, sed etiam quantum ad remissionem totius poenae. Hoc autem non semper contingit. Unde quandoque per contritionem amota culpa, & reatu poenae aeternae soluto, ut dictum est, remanet obligatio ad aliquam poenam temporalem, ut justitia Dei salvetur, secundum quam culpa ordinatur per poenam.

Cum autem subire poenam pro culpa, iudicium quoddam requirat, oportet quod poenitens, qui se Christo sanandum commisit, Christi iudicium in taxatione poenae expectet: quod quidem per suos ministros exhibet Christus, sicut & cetera sacramenta. Nullus autem potest iudicare de culpis quas ignorat. Necessarium igitur fuit confessionem institui quasi secundam partem huiusmodi sacramenti, ut culpa poenitentis innotescat Christi ministro. Oportet igitur ministrum cui fit confessio, iudicariam potestatem habere vice Christi, qui constitutus est iudex vivorum, & mortuorum. Ad iudicariam autem potestatem duo requiruntur, scilicet auctoritas cognoscendi de culpa, & potestas absolvendi, vel condemnandi. Et haec duo dicuntur duae claves Ecclesiae, scilicet scientia discernendi, & potentia ligandi & solvendi, quas Dominus Petro commisit, juxta illud Matth. xvi. 19. *Tibi dabo claves regni caelorum.* Non autem sic intelligitur Petro commississe ut ipse solus haberet, sed ut per eum derivarentur ad alios: alias non esset sufficienter fidelium saluti provisum. Huiusmodi autem claves a passione Christi efficaciam habent, per quam scilicet Christus nobis aperuit januam regni caelestis: ideo sicut sine baptismo, in quo operatur passio Christi, non potest esse salus hominibus, ut realiter suscepto, vel secundum propositum desiderato, quandoque necessitas, non contemptus, sacramentum excludit; ita peccantibus post baptismum salus esse non potest, nisi clavibus Ecclesiae se subiciant, vel actu confitendo, & iudicium ministrorum Ecclesiae subeundo, vel saltem huius rei propositum habendo, ut impleatur tempore oportuno: quia, ut dicit Petrus Act. 1v. 12. *non est aliud nomen*

(1) Numquid exigitur, aut iustissimo rectori Deo? (2) Forte autem.

datum . . . hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri, nisi in nomine Domini nostri Jesu Christi.

Per hoc autem excluditur quorundam error, qui dixerunt, hominem posse peccatorum veniam consequi sine confessione, & proposito confitendi; vel quod per prelatos Ecclesie dispensari potest quod ad confessionem aliquis non teneatur. Non enim hoc possunt prelati Ecclesie, ut claves frustrentur Ecclesie, in quibus tota eorum potestas consistit, neque ut sine sacramento, à passione Christi virtutem habente, aliquis remissionem peccatorum consequatur: hoc enim est solius Christi, qui est sacramentorum institutor & auctor. Sicut igitur dispensari non potest per prelatos Ecclesie ut aliquis sine baptismo salvetur; ita nec quod aliquis remissionem sine confessione, & absolutione consequatur.

Considerandum tamen est, quod sicut baptismus efficaciam aliquam habet ad remissionem peccati etiam antequam actu suscipiatur, dum est in proposito ipsum suscipiendi, licet postmodum plenior effectum conferat in adeptione gratie, & in remissione culpe cum actu suscipitur; & quandoque in ipsa susceptione baptismi confertur gratia, & remittitur culpa ei cui prius remissa non fuit: sic & claves Ecclesie efficaciam habent in aliquo antequam eis se actu subiciat, si tamen habeat propositum ut se eis subiciat; plenior tamen gratiam, & remissionem consequitur, dum se eis actu subicit confitendo, & absolutionem percipiendo: & nihil prohibet quin aliquando virtute clavium alicui confesso in ipsa absolutione gratia conferatur, per quam ei culpa dimittitur. Quia igitur etiam in ipsa confessione, & absolutione plenior effectus gratie, & remissionis confertur ei qui prius propter bonum propositum utrumque obtinuit; manifestum est quod virtute clavium minister Ecclesie absolvendo aliquid de pena temporalis dimittit, cujus debitor remansit penitentem post contritionem; ad residuum vero sua injunctio obligat penitentem: cujus quidem obligationis impletio, satisfactio dicitur, quae est tertia penitentiae pars, per quam homo totaliter à reatu poenae liberatur, dum poenam exsolvit quam debuit; & ulterius debilitas naturalis boni curatur, dum homo à malis abstinet, & bonis assuescit, Deo spiritum subiciendo per orationem, carnem vero domando per jejunium, ut sit subiecta spiritui, & rebus exterioribus per eleemosynarum largitionem proximos sibi adjungendo, à quibus fuit separatus per culpam. Sic igitur patet quod minister Ecclesie in usu clavium iudicium quoddam exercet. Nulli autem iudicium committitur nisi in sibi subiectos. Unde manifestum est quod non quilibet sacerdos quemlibet potest absolvere à peccato, ut quidam mentiuntur, sed eum tantum in quem accipit potestatem.

CAPUT LXXIII.

De Sacramento Extremae Unctionis.

IV. Sent. dist. xxiii.

Quia vero corpus est animae instrumentum; instrumentum autem est ad usum principalis agentis; necesse est quod talis sit dispositio instrumenti ut comperat principali agenti: unde & corpus disponitur secundum quod congruit animae. Ex infirmitate igitur animae, quae est peccatum, interdum infirmitas derivatur ad corpus, hoc divino iudicio dispensante: quae quidem corporalis infirmitas interdum utilis est ad animae sanitatem, prout homo in-

firmiorem corporalem sustinet humiliter, & patienter, & ei quasi in poenam satisfactoriam computatur. Est etiam quandoque impeditiva spiritualis salutis, prout ex infirmitate corporali impediuntur virtutes. Conveniens igitur fuit ut contra peccatum aliqua spiritualis medicina adhiberetur, secundum quod ex peccato derivatur infirmitas corporalis, per quam quidem spiritualem medicinam sanatur infirmitas corporalis, aliquando, cum scilicet expedit ad salutem: & ad hoc ordinatum est sacramentum extremae Unctionis, de quo dicitur Jacob. v. 14. *Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros Ecclesiae, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei sanabit infirmum.* Nec praedicitur virtuti sacramenti, si aliquando infirmi quibus hoc sacramentum confertur, non ex toto ab infirmitate corporali curantur: quia quandoque sanari corporaliter etiam digne hoc sacramentum sumenibus non est utile ad spiritualem salutem. Nec tamen inutiliter sumunt, quavis corporalis sanitas non sequatur. Cum enim hoc sacramentum sic ordinetur contra infirmitatem corporis, in quantum consequitur ex peccato; manifestum est quod contra alias sequelas peccati hoc sacramentum ordinatur quae sunt pronitas ad malum, & difficultas ad bonum; & tanto magis, quanto huiusmodi infirmitates animae sunt propinquiores peccato, prout poenitens per opera virtutis, quibus satisfaciendo vitur, à malis retrahitur, & ad bonum inclinatur. Sed quia homo vel per negligentiam, aut per occupationes varias vitae, aut etiam propter temporis breviter, aut propter alia huiusmodi, praedictos defectus in se perfecte non curat, salubriter ei provideretur ut per hoc sacramentum praedicta curatio compleatur, & à reatu poenae temporalis liberetur, ut sic nihil in eo remaneat quod in exitu animae à corpore eam possit à perceptione gloriae impedire. Et ideo Jacobus addit: *Et alleviabit eum Dominus.* Conringit etiam quod homo omnium peccatorum quae commisit, notitiam, vel memoriam non habet, ut possit per poenitentiam singula expurgare: sunt etiam quotidiana peccata, sine quibus praesens vita non agitur, à quibus oportet hominem in suo exitu per hoc sacramentum emundari, ut nihil inveniatur in eo quod perceptioni gloriae repugnet: & ideo addit Jacobus, quod *si in peccatis sit, dimittentur ei.* Unde manifestum est quod hoc sacramentum est ultimum, & quodammodo consummativum totius spiritualis curationis, quo homo quasi ad participandam gloriam praeparatur, unde & extrema unctio nuncupatur.

Ex quo manifestum est quod hoc sacramentum non quibuscumque infirmantibus est exhibendum, sed illis tantum qui ex infirmitate videntur morti propinquare: qui tamen si convalescerint, iterato potest hoc sacramentum eis conferri, si ad similem statum venerint. Non enim huius sacramenti unctio est ad consecrandum, sicut unctio confirmationis, ablutio baptismi, & quaedam aliae unctioes, quae ideo nunquam iterantur, quia consecratio semper manet, dum res consecrata durat propter efficaciam divinae virtutis consecrantis. Ordinatur autem huius sacramenti inunctio ad sanandum; medicina autem sanativa toties iterari debet, quoties infirmitas iteratur.

Et licet aliqui sint in statu propinquo morti etiam absque infirmitate, ut patet in his qui damnantur ad mortem, qui tamen spiritualibus effectibus huius sacramenti indigerent; non tamen exhibendum est nisi infirmantibus, cum sub specie corporalis medicinae exhibea-

beat, quae non competit nisi corporaliter infirmato. Oportet enim in sacramentis significationem servari. Sicut igitur requiritur in baptismo ablutio corpori exhibita, ita in hoc sacramento requiritur medicatio infirmitati corporali appositae: unde etiam oleum est specialis materia huius sacramenti, quia habet efficaciam ad sanandum corporaliter mitigando dolores, sicut aqua, quae corporaliter abluit, est materia sacramenti in quo fit spiritualis ablutio.

Inde etiam manifestum est quod sicut medicatio corporalis adhibenda est ad infirmitatis originem, ita haec unctio illis partibus corporis adhibetur ex quibus infirmitas peccati procedit, sicut sunt instrumenta sensuum, & manus, & pedes, quibus opera peccati exercentur, & secundum quorundam consuetudinem etiam renes, in quibus vis libidinis viget.

Quia vero per hoc sacramentum peccata dimittuntur, peccatum autem non dimittitur nisi per gratiam; manifestum est quod in hoc sacramento gratia confertur. Ea vero in quibus gratia illuminans mentem confertur, exhibere solum pertinet ad sacerdotes, quorum ordo est illuminativus, ut dicit Dionysius, Lib. de eccles. Hierarch. cap. vi. Nec requiritur ad hoc sacramentum Episcopus, cum per hoc sacramentum non conferatur excellentia status, sicut in illis quorum est minister Episcopus. Quia tamen hoc sacramentum perfecte curationis effectum habet, & in eo requiritur copia gratiae, competit huic sacramento quod multi sacerdotes intersint, & quod oratio totius Ecclesiae ad effectum huius sacramenti coadjuvet: unde Jacobus dicit: *Inducat presbyteros Ecclesiae: & oratio fidei sanabit infirmum.* Si tamen unus solus presbyter adsit, intelligitur hoc sacramentum perficere in virtute totius Ecclesiae, cujus minister existit, & cujus personam gerit. Impediunt autem huius sacramenti effectus per fictionem suscipientes, sicut contingit & in aliis sacramentis.

CAPUT LXXIV.

De sacramento ordinis.

IV. Sentent. dist. xxiv.

Manifestum est autem ex praedictis quod in omnibus sacramentis, de quibus jam dictum est, spiritualis confertur gratia sub sacramento visibilium rerum. Omnis autem actio debet esse proportionata agenti. Oportet igitur quod praedictorum dispensatio sacramentorum fiat per homines visibiles spiritualem virtutem habentes: non enim Angelis competit sacramentorum dispensatio, sed hominibus visibili carne indutus: unde & Apostolus dicit ad Hebraeos v. 1. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quae sunt ad Deum.*

Huius autem ratio aliunde sumi potest. Sacramentorum enim institutio, & virtus à Christo initium habet: de ipso enim dicit Apostolus ad Ephes. v. 25. quod *Christus dilexit Ecclesiam, & se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquae in verbo vitae.* Manifestum est etiam quod Christus sacramentum sui corporis, & sanguinis in cena dedit, & frequentandum instituit, quae sunt principalia sacramenta. Quia igitur Christus corporalem sui praesentiam erat Ecclesiae substracturus, necessarium fuit ut alios institueret sibi ministros, qui sacramenta fidelibus dispensarent, secundum illud Apostoli I. ad Corinth. iv. 1. *Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.* Unde dis-

ciplis consecrationem sui corporis, & sanguinis commisit, dicens Luc. xxii. 19. *Hoc facite in meam commemorationem:* eisdem tribuit potestatem peccata remittendi, secundum illud Joan. xx. 23. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis:* eisdem etiam docendi, & baptizandi injunxit officium, dicens Matth. ult. 19. *Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos.* Minister autem comparatur ad dominum sicut instrumentum ad principale agens. Sicut enim instrumentum movetur ab agente ad aliquid efficiendum, sic minister movetur imperio domini ad aliquid exequendum. Oportet autem instrumentum esse proportionatum agenti: unde & ministros Christi oportet esse ei conformes. Christus autem ut Dominus auctoritate & virtute propria nostram salutem operatus est, in quantum fuit Deus, & homo; ut secundum id quod homo est, ad redemptionem nostram pateretur; secundum autem quod Deus, passio ejus nobis fieret salutaris. Oportet igitur ministros Christi homines esse, & aliquid Divinitatis ejus participare secundum aliquam spiritualem potestatem: nam & instrumentum aliquid participat de virtute principalis agentis. De hac autem potestate dicit Apostolus II. ad Corinth. ult. quod potestatem dedit ei Dominus in aedificationem, & non in destructionem.

Non est autem dicendum, quod potestas huiusmodi sic data sit Christi discipulis quod per eos ad alios derivanda non esset: data est enim eis ad Ecclesiae aedificationem secundum Apostoli dictum. Tamdiu igitur oportet hanc potestatem perpetuari, quamdiu necesse est aedificari Ecclesiam. Hoc autem necesse est post mortem discipulorum Christi usque ad saeculi finem. Sic igitur data fuit discipulis Christi spiritualis potestas, ut per eos deveniret ad alios: unde & Dominus discipulos in persona aliorum fidelium alloquebatur, ut patet per id quod habetur Marci xlii. 37. *Quod vobis dico, omnibus dico:* & Matthaei ult. 20. Dominus discipulis dixit: *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi.*

Quia igitur haec spiritualis potestas à Christo in ministros Ecclesiae derivatur; spirituales autem effectus in nos à Christo derivati, sub quibusdam sensibilibus signis expleantur, ut ex supra dictis cap. lvi. patet: oportuit etiam quod haec spiritualis potestas sub quibusdam sensibilibus signis hominibus traderetur. Huius autem sunt certae formae verborum, determinati actus, puta impositio manuum, injunctio, & porrectio libri, vel calicis, aut alicujus huiusmodi, quod ad executionem spiritualis pertinet potestatis. Quodcumque autem aliquid spirituale sub signo corporali traditur, hoc dicitur sacramentum. Manifestum est igitur quod in collatione spiritualis potestatis quoddam sacramentum praerigitur, quod dicitur ordinis sacramentum. Ad divinam autem liberalitatem pertinet ut cui confertur potestas ad aliquid operandum, conferantur etiam ea sine quibus huiusmodi operatio convenienter exerceri non potest. Administratio autem sacramentorum, ad quae ordinatur spiritualis potestas, convenienter non fit, nisi aliquis ad hoc à divina gratia adjuvetur: & ideo in hoc sacramento confertur gratia, sicut & in aliis sacramentis.

Quia vero potestas ordinis ad dispensationem sacramentorum ordinatur; inter sacramenta autem nobilissimum, & consummativum aliorum est Eucharistiae sacramentum, ut ex dictis cap. lxi. patet: oportet quod potestas ordinis consideretur praecipue secundum comparationem ad hoc sacramentum: nam unumquodque denominatur à fine. Eisdem autem virtutis esse videtur aliquam perfectionem tribuere,